

Kösznőtjük alázatos fiui hódolattal a Királyok Királyát!

Köszöntjük államalapító szent Királyunkat s visszasírva alkotását, egész hitünkkel és lelkünkkel magunkénak valljuk őt s kérjük hódoló szeretettel, vezessen minket az átoktörés, a fel-emelkedés, boldogulás, a jobb magyar élet és feltámadás útjára!

A magyar állam alapvetője

A magyar honfoglalás ezredik évfordulójának ünnepe után negyvenkét évvel újra nagy ünnepet ül Magyarország. Előbb Árpád, a honfoglaló, honszerző magyar fejedelem nagyszerű alkotásának évezredes fordulójánál állt meg a nemzet, hogy visszaemlékezve a multa, kegyelettel s hálatelt szívvvel emlékezzék földfoglaló első nagy uralkodójára, most pedig ivadékanak, Szent Istvánnak halála kilencszázados évfordulóján ünnepel a nemzet, hogy adózzon nagy királya emlékének, s a hála szavaival fejezze ki a nagy uralkodóhoz méltón érzéseit, tiszteletteljes megemlékezését. Árpád a magyar állami lét anyagi feltételeit, ivadéka, Szent István pedig annak erkölcsi alapjait rakta le úgy, hogy ezen alapokon „megfogyva bár, de törve nem“ évezredek viharainak is ellent tudjon állni.

Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján nemcsak Magyarország, hanem az egész katolikus világ hódolni fog a nagy király emlékének. De amikor Szent István király szelleme reánk hívja fel az egész világ figelmét, vajjon tudjuk-e magunk, ki volt valójában a mi első királyunk, akinek ünneplésére készülődünk?

A vallásos hit kegyelelte a szentek glóriájával övezte alakját, a monda emberi mértéket meghaladó tulajdonságokkal ruházta fel személvét. Ami megmaradt belőle, Jobbját, amely valaha a kardot forgatta s alapokat épített a magyar nemzetállamnak, évszázados ereklyeként hódoló körmenetben hordozzuk körül nevének ünnepén s feléje fordul ilvenkor az egész ország tekintete. Mégis, mintha az a nagy tisztelet, amelyet az Egyház ítuttatott számára, elmosódott volna valamennyire az idők folyamán s ködszerűvé tette alakját.

Am ha túl a kegyeletes megemlékezés ünnepi külsőségein, magát a történelmi alakot s benne az élő embert keressük, akkor is a legnagyobbak egyike jelenik meg előttünk. Ez a történelmi Szent István nemcsak egyházának volt glóriás szentje, hanem egyúttal igazi államférfiu, élesszemű felismerője a megváltozott erőviszonyoknak és megteremtője az új viszonyok közé került magyar nemzetállam épületének. Kemény, erőskezü, vasakaratu, de céltudatos és bölcs király, aki elsőnek vitt bele az

államéletbe olyan modern elgondolásokat, amelyek a magyarságot felvértezték az elkövetkezendő megpróbáltatásokra és veszedelmekre, megóvták az elporlástól és elhárították felőle a történelem szinpadán előtte és utána megjelent keleti fajrokonai sorsát: a teljes pusztulást. Ezért felmérhetetlen Szent István még a történelmi kritika legszigorubb mértékével mérve is, ezért látjuk benne megtestesülve a magyar nemzetállam gondolatát. Árpád apánk honfoglaló volt, Szent István államépítő.

Ha a történelem távolába nézünk, nem szabad abba a hibába esnünk, hogy régmúlt korok alakjait a magunk korának szemüvegén át tekintsük, Középkori embereket, akik koruk gondolatvilágában éltek és cselekedtek, nem szabad a huszadik század gondolatain és érzésein át megítélni. Alakjukat, nagyságukat csak akkor láthatjuk tisztán, igazi mivoltukban, ha visszaállítjuk őket a saját korukba, mert igazi mértéküket az a viszony mutatja, melyben tulajdon kortársaikhoz állottak. E viszony szempontjából Szent István király a legmodernebb, szinte forradalmi gondolkozásu uralkodó-egyéniség volt. Amit ő cselekedett, amit a még alig egy százados pogány Magyarországból csinált, amit örökül hagyott késő utódaira, a maga korában kétségtelenül a modernség szellemét képviselte úgy az államéletben, mint egyháziban, hadseregszervezetben és közigazgatásban egyaránt. Az őserdők sűrűjében, csobogó vizek forrásánál áldozó pogány sámánok romantikájának, a tiszai pázsitokon és a somogyi tölgyerdők tisztásain összegyülekező dacos magyarok túráni kesergésének szét kellett foszlania az erősebb és céltudatosabb akarat, a biztatóbb jövő ígérete előtt.

Intelmeit olvasva, amelyeket fiához, Szent Imréhez intézett, ma is meglep a gondolatok üde frissisége. Mintha csak ma íródott volna, úgy tűnik elénk. Vagy nem a mára is aktuálisak intelmei, amikor azt mondja: akit a sors az ország élére állított, ne tegyen fontos kérdésekben addig lépéseket, amíg bölcsőbb alattvalóinak tanácsát meg nem hallgatta. Akik vedői az országnak, azokat a király testvéreinek tekintse, ne pedig szolgálknak. Aki uralkodik, gyakorolja az igazságot, de azt az igazságot mindig könyörülettel mérsékelje. Szent Istvánnál még azt a sokat vitatott és annyiszor meg nem értett intelmet is megértjük, hogy a király fogadja szívesen az idegeneket, mert az egy nyelvű és egyerkölcsű ország gyenge és erőtlén. Nem volna okos e szavakat úgy felfogni, mintha államépítő királyunk akarta volna megbontani tulajdon országának egységét. Ez csak szívesen látását jelentette azoknak, akik nyugatról és délről új gondolatokat, új gazdasági elveket, szélesebbkörű tudást hoztak magukkal és a magyarságot belekapcsolták a nyugati Európa kulturális közösségébe.

Az a Szent István, aki ezeket az intelmeket intézte fiához és vele együtt egész népéhez s aki aggódó gonddal igyekezett

művének viharálló voltát biztosítani, megbecsülte a vendégembereket és vendég gondolatokat. De nem hódolt be mindennek, ami nyugatról jött s a Koppány és gyulás magyaroknál egy szemernyivel sem kisebb keménységgel védelmezte meg alkotásának magyarságát és függetlenségét a Duna mentén kelet felé nyomuló törekvésekkel szemben.

Szent István nemcsak első király a volt az országnak, hanem történelmi mérték szerint is első igazán nagy megtestesítője a haladó és haladni akaró, de külön lelkiségét és külön államiságát mindig megőrizni akaró magyarság gondolatának. Szent István király lelke lüktet a magyar történelemben mindannyiszor, valahányszor a haladás szelleme legyőzte a maradiságot és tétlenség erőit és az ő szent Jobbjá az, amely előre igazítja a történelem óramutatóját, valahányszor végzetes vakhit meg akaró állítani az idők járását felettünk. De Szent István király szelleme áll őrt mindig felettünk akkor is, amikor a határokon túlról modernség címén olyan gondolatokat akarnak becsempészni hozzánk, amelyek államának jövőjére veszedelmesek, nemzetének lelkére pedig idegenek.

Ki volt nekünk Szent István, mutatja az, hogy ninesen egyetlen magyar király sem, kít annyiszor emlegettek volna őseink jó és balsorsukban, mint Őt e régi énekkel:

Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga,
Ki voltál valaha népünknek istápjja?
Hol vagy István király,
Téged magyar kíván!...

Szentek veszik körül már életében, fia és unokaöccse, Szent Henrik és Szent László, később buzgó Árpád király-leányok követik őt a krisztusi szentségben, Szent Erzsébet, Szent Kinga, Boldog Jolánta, másik Szent Erzsébet, Boldog Margit s az utolsó Árpád király leánya, Erzsébet. Szinte példátlan természetföltölti fényesség a honalapító magyar uralkodóházban. Utódait is „szent királyok“ néven emlegetik a magyar írások késő századokon át. S amikor „letört Szent István törzsének arany ágaskája“, mintha minden Árpád király az Ő véréből származott volna, még III. Endre halála után is Szent István véréből kerestek női ágon örökösöket a magyar királyi trónra. És ma is Jobbját áldjuk jótékonyágáért, Koronáját őrizzük, ennek nevében osztnak igazságot a magyar bíróságok és Szent István országának határait sirjuk, követeljük vissza töröktől és Trinanantól egyformán.